

Ammatillisista perustutkinnoista työelämään – Arviointi työllistymisen tukemisesta sekä urasuunnittelu- ja työelämävalmiuksista

2.4 Ammatillisten perustutkintojen sisällöt ja tavoitteet työllistymisen näkökulmasta

Ammatillisen perustutkintokoulutuksen lähtökohtana on rakentaa opiskelijoille laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan työtehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja ammattitaito vähintään yhdellä työelämän toimintakokonaisuuteen liittyvällä osa-alueella. Samalla tavoitteena on työelämävalmiuksien, urasuunnittelutaitojen ja työkyvyn vahvistaminen.

Tutkintojen perusteet määrittävät osaamis- ja ammattitaitovaatimukset

Ammatillisten tutkintojen sisältö, ammattitaitovaatimukset, osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi määritellään tutkintojen perusteissa, jotka Opetushallituksen tulee valmistella yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän edustajien, työelämätoimikuntien, koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. (Laki 531/2017.)

Perustutkintojen perusteissa kuvataan alan tehtävien laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet sekä alan erikoistuneempi osaaminen työelämän eri osa-alueilla. Tutkinnon perusteissa voidaan määrittellä osaamisaloja, mutta erikoistuminen voidaan määrittellä myös ilman osaamisaloja valinnaisilla tutkinnon osilla tai tutkintonimikkeillä. Ammatillisissa perustutkinnoissa on aina tutkintonimike tai tutkintonimikkeitä. (Opetushallitus 2026a.)

Pakolliset tutkinnon osat varmistavat työprosesseihin ja -tehtäviin liittyvää osaamista

Ammatilliset perustutkinnot ovat laajuudeltaan pääsääntöisesti 180 osaamispisteen (osp) laajuisia ja koostuvat ammatillisista ja yhteisistä tutkinnon osista, joista molemmista osa on pakollisia ja osa valinnaisia. Pakollisten tutkinnon osien tavoitteena on varmistaa tutkinnon kannalta keskeinen osaaminen, ja valinnaisten tutkinnon osien avulla opiskelija voi syventää osaamistaan tai laajentaa ammattitaitoaan eri työtehtäviin. (Emt.)

Ammatilliset tutkinnon osat perustuvat työelämässä tarvittavaan osaamiseen, kuten toimialan työprosesseihin ja tehtäväkokonaisuuksiin. Valtaosa ammatillisista tutkinnon osista on tutkintokohtaisia, mutta kaikkiin perustutkintoihin sisältyy myös yhteisiä ammatillisia valinnaisia tutkinnon osia (esim. kansainvälisessä ympäristössä toimiminen, yritystoiminnan suunnittelu). (Emt.)

Yhteisten tutkinnon osien yhtenä tavoitteena on vahvistaa työelämäosaamista

Perustutkintojen perusteisiin sisältyy myös yhteisiä tutkinnon osia, joiden sisältö on sama kaikissa perustutkinnoissa ^[1]. Niiden tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden yhteiskunta- ja työelämäosaamista, viestintä- ja vuorovaikutusosaamista sekä matemaattis-luonnontieteellistä osaamista.

Työllistymisen ja työelämään siirtymisen kannalta keskeisiä sisältöjä on erityisesti yhteiskunta- ja työelämäosaaminen -tutkinnon osassa (9 osp), jossa painottuvat työelämässä toimiminen, opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet, yrittäjyys sekä työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen. Tavoitteena on muun muassa, että opiskelija ymmärtää työelämän keskeisiä periaatteita ja käytäntöjä, osaa suunnitella uraansa ja tehdä työllistymistä tukevia valintoja sekä saa valmiuksia työnhakuun ja työelämään siirtymiseen. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden yrittäjämäistä toimintatapaa ja valmiuksia oman yrityksen perustamiseen sekä tukea opiskelijoita huolehtimaan omasta toiminta- ja työkyvystään. (Opetushallitus 2021; Opetushallitus 2025.)

Kaikkiin ammatillisiin perustutkintoihin on sisällytetty myös elinikäisen oppimisen avaintaitoja ^[2], jotka perustuvat EU:n neuvoston suositukseen. Niiden tavoitteena on antaa opiskelijoille valmiuksia osallisuuteen yhteiskunnassa, työllistymiseen ja osaamisen kehittämiseen. (Opetushallitus 2026a.)

Koulutuksen järjestäjä voi lisäksi laatia perustutkintoihin paikallisia tutkinnon osia vastaamaan alueellisiin osaamistarpeisiin. Niiden tulee sisältää osaamista, joka on hyödynnettävissä useammassa työpaikassa (emt).

Ammatillisessa koulutuksessa korostuu työelämlähtöisyys

Ammatillisessa koulutuksessa osaamisen hankkiminen tapahtuu erilaisissa oppimisympäristöissä, kuten oppilaitoksessa, työelämässä ja verkossa. Jos perustutkintoa suorittavalla opiskelijalla ei ole suoritettavaan tutkintoon liittyvää, käytännön työtehtävien yhteydessä aiemmin hankittua osaamista, hänen koulutukseensa tulee sisältyä työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta. (Laki 531/2017.)

Tutkinnon osien edellyttämä ammattitaito ja osaaminen osoitetaan näyttönä tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa. Näytöt tulee toteuttaa pääsääntöisesti työpaikoilla, mutta perustellusta syystä ne voidaan järjestää myös muualla kuin työpaikalla. Yhteisten tutkinnon osien suorittamiseksi vaadittava osaaminen voidaan tarvittaessa osoittaa myös muulla tavoin kuin näyttönä. (Emt.)

1: Kaikkien ammatillisten perustutkintojen yhteiset tutkinnon osat uudistuvat 1.8.2026 alkaen (Opetushallitus 2026b.)

2: Lukutaito, monikielitaito, matemaattiset ja luonnontieteelliset ja teknologiset taidot, digitaaliset taidot, henkilökohtaiset ja sosiaaliset ja oppimistaidot, kansalaistaidot, yrittäjyystaidot, kulttuuritietoisuuteen ja kulttuurin ilmaisumuotoihin liittyvät taidot.